

Inkluzívne dobrovoľníctvo ako most k inklúzii
Sprievodca facilitovaním inkluzívneho dobrovoľníctva

Manuál tréningu Inklúzia a rôznorodosť v dobrovoľníctve

Index:

Úvod	2
Význam manuálu a cieľ tréningového modulu	3
Vzdelávacie ciele	3
Vzdelávacie výstupy	4
Program tréningu a učebné zdroje	4
Príloha 1: Hodnotenie/ evaluácia	5

Úvod

Dobrovoľníctvo je dôležitou súčasťou života komunit naprieč Európou, kde dobrovoľníci venujú svoj čas a energiu, aby tieto komunity menili. The Centre for European Volunteering (CEV) v preklade Centrum európskeho dobrovoľníctva a Platforma dobrovoľníckych centier a organizácií (PDCO) veria, že dobrovoľníctvo má byť dostupné každému a že pre každého, kto sa chce zapojiť a podporiť svoju komunitu alebo organizáciu, existuje vhodná rola. Prostredníctvom inkluzívneho dobrovoľníctva je možné vytvoriť podporné a demokratické prostredie, ktoré zabezpečí rovnaké príležitosti pre zapojenie sa do dobrovoľníctva pre každého.

Inklúzia v dobrovoľníctve si vyžaduje viac ako len jednoduché zabezpečenie rôznorodosti v tímoch dobrovoľníkov, s ktorými pracujeme. Musíme sa uistiť, že reprezentujú komunity, s ktorými pracujú. Nestačí deklarovať, že sme inkluzívni alebo že sa zaväzujeme upraviť naše procesy tak, aby sme podporili začlenenie konkrétnych jednotlivcov. Treba sa zamerať na úpravu a reštrukturalizáciu programov, stratégií a štruktúry v organizáciách. To zabezpečí, že v nich budeme proaktívne pripravení plne čeliť skutočnej diverzite a inklúzii.

Dobrovoľníctvo má veľký potenciál v oblasti propagácie začleňovania ľudí z rôznych prostredí, s rôznym osudom, vrátane tých najmarginalizovanejších a najzraniteľnejších skupín, do spoločnosti. Stáva sa, že organizácie pracujúce s dobrovoľníkmi nie sú ochotné spolupracovať s dobrovoľníkmi z marginalizovaných skupín, s ľuďmi so znevýhodnením alebo s nováčikmi. Častokrát je to preto, že nevedia, či ich budú vedieť dostatočne dobre koordinovať, aby využili ich potenciál a dosiahli požadovaný výsledok v oblasti sociálneho vplyvu. V niektorých prípadoch si dokonca ľudia z marginalizovaných skupín ani neuvedomujú, že sa môžu do dobrovoľníctva zapojiť.

Naprieč Európou platí, že medzi organizáciami deklarovanou inkluzívnosťou a realitou sú významné nezrovnalosti. Zdá sa, že je len málo organizácií, ktoré pri každodennom manažovaní dobrovoľníckych programov skutočne zapájajú dobrovoľníkov z rôznych prostredí, s rôznym pozadím, a/aj z marginalizovaných skupín.

Tento tréningový modul bol navrhnutý ako nástroj na podporu budovania kapacít a zručností manažérov dobrovoľníckych programov a koordinátorov dobrovoľníkov vytvárať dostupné dobrovoľnícke príležitosti pre každého. Cieľom tohto modulu je facilitovať rozvoj zručností a povedomia vo vzťahu k pochopeniu inkluzívneho dobrovoľníctva (uvedomenie), podporiť ich následné využitie v praxi (motivácia) a tým prispieť k zlepšeniu inkluzívnosti v organizáciách, kde jednotlivci pracujú alebo vykonávajú dobrovoľnícku činnosť (zručnosti).

Význam manuálu a cieľ tréningového modulu

Tento manuál je súčasťou projektu Citizen Engagement for Recovering - Volunteering Solidarity (CERVIS) spolufinancovaného Európskou úniou a má iniciatívam a organizáciám pracujúcim s dobrovoľníkmi (OPD) sprostredkovať vedomosti a posilniť pochopenie inkluzívneho dobrovoľníctva. Výsledkom má byť rozvoj rozmanitejšieho, spravodlivejšieho a inkluzívnejšieho prostredia, v ktorom sa dobrovoľníctvu darí. Cieľom je povzbudiť každého, kto riadi a/alebo koordinuje dobrovoľníkov využiť možnosti, ktoré ponúka zavedenie inkluzívneho prístupu a využitie talentov rôznych skupín dobrovoľníkov. Dosiahnuť sa to dá vytvorením príjemného prostredia otvoreného každému.

Manuál poskytuje tipy na zamyslenie a nástroje na podporu organizácií pri vytváraní priestoru pre učenie sa a diskusie na tému inklúzie v dobrovoľníctve. Každú aktivitu je možné upraviť podľa kontextu a potrieb každej organizácie/iniciatívy.

Vytvorenie inkluzívnych dobrovoľníckych príležitostí si vyžaduje pochopenie tvorby záväzku na všetkých úrovniach organizácie smerom k udržateľnosti. Preto veríme, že sa Vám podarí tento manual dostať k správnej rade, výkonným riaditeľom, koordinátorom/ manažérom dobrovoľníkov, členom tímu, ostatným zamestnancom a dobrovoľníkom. Pomôže Vám to aktívne ich zapojiť do tvorby a udržania inkluzívneho prostredia. V procese tak objavíte svoju úlohu pri zmene existujúceho modelu práce s dobrovoľníkmi, tvorbe nových dobrovoľníckych ponúk a budovaní kapacít pre osobnú, profesionálnu a inštitucionálnu zmenu smerom k inkluzívnosti.

Proces zahŕňa základné aspekty inkluzívneho dobrovoľníctva a nabáda na reflexiu aktuálneho stavu inkluzívnosti vo vašej organizácii. Toto je ďalej podporené tipmi, ako premýšľať nad prelínaním misie a hodnôt organizácie a typu dobrovoľníckych príležitostí, ktoré Vaša organizácia ponúka alebo plánuje ponúkať.

Tento manual zahŕňa 7 tématických blokov (rodová rovnosť, prisťahovalci/migranti, LGBTIA+, menšiny a zdravotne znevýhodnení, inklúzia a vek, inklúzia a izolácia). Nie je nutné venovať sa všetkým 7 témam. Môžete sa sústrediť len na niektoré z nich v závislosti od typu aktivít, ktoré ponúkate alebo spoločenského kontextu, v ktorom sa pohybujete.

1. Vzdelávacie ciele

1. **Predstaviť inklúziu** a čo znamená v európskom kontexte, pre jednotlivé členské štáty a pre konkrétne dobrovoľnícke oblasti a sektory.
2. **Skúmať inkluzívne dobrovoľníctvo** a zistiť ako môžu koordinátori dobrovoľníkov zahrnúť túto tému do svojich aktivít s dôrazom na princípy demokracie, rovnosti a začlenenia.
3. **Zvýšiť povedomie** o konceptoch, technikách a metódach inkluzívneho dobrovoľníctva.

2. Vzdelávacie výstupy

1. Účastníci budú vedieť **identifikovať** hlavné zložky a procesy, ktoré prispievajú k inkluzívnosti v dobrovoľníctve.
2. Účastníci **preukážu** hlbšie vedomosti a porozumenie téme inkluzívneho dobrovoľníctva a jej prepojeniu na európske hodnoty.
3. Účastníci **získajú** zručnosti v identifikovaní bariér inkluzívnosti a preukážu schopnosť vytvoriť inkluzívne dobrovoľnícke príležitosti pre konkrétne skupiny ľudí.
4. Účastníci budú **rozumieť** tomu, na čo im nadobudnuté zručnosti budú v organizáciách užitočné a **preukážu záujem** tieto vedomosti a zručnosti zdieľať a v rámci organizácií alebo iniciatív, v ktorých pôsobia.

3. Program tréningu a učebné zdroje

14:00– 14:05	<p>Privítanie, predstavenie, kontext</p> <p><i>Tréneri sa predstavia a vysvetlia ciele, kontext a pozadie tréningu (o.i. CEV CERVIS projekt spolufinancovaný programom CERV).</i></p> <p><i>Tréner popíše, čo účastníkov počas tréningu čaká, v prípade, že ide o online tréning, overí si, že účastníci poznajú online prostredie, v ktorom pracuje a vysvetlí kľúčové nástroje.</i></p>
14:05– 14:35	<p>Zoznámenie sa – aktivity na posilnenie skupinovej dynamiky a prelomenie ľadov</p> <p>Aktivita s použitím metód neformálneho vzdelávania na zoznámenie sa, napr. kreslenie portrétu</p>
14:35 - 15:00	<p>Motivácia a očakávania</p> <p>Cvičenie na odhalenie motivácie zúčastniť sa tréningu a očakávaní týkajúcich sa jeho výstupov, napr. vešanie prádla.</p>
15:00-15:15	<p>Prestávka</p>
15:15– 15:20	<p>Predstavenie programu a cieľov tréningu</p> <p>Jasne ukážte, ktoré očakávania nebudú na tomto stretnutí naplnené alebo, ak je to možné, upravte program tak, aby ste zahrnuli niektoré z tých očakávaní.</p>
15:20 - 15:30	<p>Nastavte a odsúhlaste si pravidlá skupiny – vytvorte bezpečné prostredie pre diskusiu</p>
15:30 - 16:15	<p>Predstavenie inkluzívneho dobrovoľníctva</p> <p>Teoretický obsah pre to, aby mali všetci prítomný rovnaký základ – o čom rozprávame?</p>

	Vysvetlite základné definície a koncept prispôsobený národnému kontextu. Berte do úvahy kultúrny a legislatívny rámec dobrovoľníctva. Prezentáciu nájdete tu .
16:15 - 17:15	<p>Inkluzívne dobrovoľníctvo – ideme hlbšie</p> <p>Sebareflexia, učenie prostredníctvom vlastnej skúsenosti, hranie rolí a ďalšie metódy NFV zamerané na jeden alebo viac tématických modulov v závislosti od priorít a záujmov skupiny.</p> <p>Prezentáciu nájdete tu.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Modul I: Inklúzia a rodová rovnosť ● Modul II: Inklúzia a odídenci/migranti ● Modul III: Inklúzia a LGBTQIA+ komunity ● Modul IV: Inklúzia a menšiny ● Modul V: Inklúzia a zdravotne znevýhodnení ● Modul VI: Inklúzia a Vek ● Modul VII: Inklúzia a Izolácia
17:15 - 17:30	<p>Osobný akčný plán – môže zahŕňať toto:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Čitateľnosť organizácie (prístup, ochota, záväzok) ● Súčasné vedomosti ● Pravidlá programu a manuály ● Prihlasovacie formuláre pre dobrovoľníkov ● Manažment dobrovoľníkov ● Vymedzenie úloh a zodpovedností ● Zaškolenie zamestnancov a podpora ich potrieb ● Zabezpečenie potrebných zdrojov <p>Vždy v júni a v decembri si prezrite profily vašich dobrovoľníkov, aby ste sa uistili, že ich demografické charakteristiky odrážajú zloženie komunity, v ktorej pôsobíte.</p>
17:30– 18.00	<p>Vyhodnotenie tréningu (EU system) / Hodnotenie naučeného</p> <p>Zhrnutie a závery</p>

Príloha 1: Hodnotenie/ evaluácia

Prečo je dôležité hodnotiť?

Je dôležité vyhodnotiť zrealizovanú aktivitu s ohľadom na tieto aspekty:

- Tímová práca
- Príjemné prostredie umožňujúce otvorenosť a zdieľanie

-
- Získané vedomosti
 - Nové cesty/smery, ktorými sa organizácia môže vybrať

Spôsoby hodnotenia

Hodnotenie môže byť realizované rôznymi spôsobmi, od pohybových aktivít až po brainstormingové aktivity. Nižšie nájdete zopár cvičení/nástrojov/aktivít, ktoré môžu byť užitočné pri sebahodnotení.

Tieto materiály musia korešpondovať s proaktívnosťou a schopnosťami účastníkov, aby boli začlenené do procesov v organizácii.

- Sebahodnotiaci dotazník cez Google formular alebo iný nástroj
- použitie [Dixit kartičiek](#): všetci účastníci si vyberú Dixit kartu, ktorá čo najlepšie odráža ich vnímanie tejto skúsenosti. potom postupne prezentujú, prečo si vybrali tú-ktorú kartu.
- Hodnotiaca sieť s použitím špagátu: účastníci sedia/stoja v kruhu. Jeden účastník vezme kľbko špagátu a omotáva si ho okolo zápästia kým hodnotí ukončený tréning. Potom hodí kľbko inému účastníkovi a ten pokračuje rovnako. Proces pokračuje dovtedy, kým všetci odprezentujú svoje pocity a myšlienky. Výsledkom je hodnotiaca sieť, ktorá reprezentuje fakt, že táto skúsenosť by nebola možná bez príspevku všetkých prítomných. Zároveň je to reflexia na to, ako by mala fungovať spoločnosť, poukazujúc na vytvorenie bezpečného prostredia pre zdieľanie a vzájomnú výmenu myšlienok.
- 4D grafika: účastníci stoja na jednej čiare. Vľavo je pozitívna odpoveď a napravo negatívna. Tréner alebo moderátor diskutuje kladie hodnotiace otázky, po každej sa účastníci presúvajú po čiare vpravo alebo vľavo podľa toho, ako chcú odpovedať. Čím ďalej od stredu sa pohnú, tým lepší alebo horší je ich pocit vzhľadom k téme v položenej otázke. Každý má zároveň možnosť zdieľať dôvod, prečo si vybral tú-ktorú pozíciu na čiare.

Otázky

Otázky v hodnotení by sa nemali vzťahovať len k vzdelávaniu samotnému, ale mali by účastníkom umožniť vnútornú analýzu v organizácii a prostredí, ktoré ju obklopuje (komunita, spoločnosť, krajina). Napríklad:

- Bola zrealizovaná analýza užitočná pre pochopenie, ako môžeme zlepšiť našu prácu na inklúzii?
- Boli sme schopní reflektovať s otvoreným a inkluzívnym prístupom?
- Mohli by sme pre chýbajúce aspekty alebo problémy, ktoré sme dokázali identifikovať, nájsť plán krátkodobého/strednodobého/ dlhodobého riešenia?
- Cítim, že som bol vypočutý a zahrnutý do diskusie?
- Aké zlepšenia môžeme v organizácii zaviesť pre zlepšenie inklúzie? (riešením tém modulov, ktorými sme sa zaoberali)

